

การสาธารณสุขนอกเวลา

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม จังหวัดเชียงใหม่

โดยปกติในตำบลหนองจ่อมมีสถานอนามัยบริการตรวจรักษาสุขภาพของคนในชุมชนอยู่แล้ว ซึ่งเปิดให้บริการตามเวลาราชการ แต่ชาวบ้านไม่สะดวกที่จะไปรับบริการในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากต้องทำงานตลอดวัน ช่วงเวลาที่สามารถไปสถานอนามัยได้นั้นคือช่วงเย็นหรือพลบค่ำ ซึ่งทางสถานอนามัยได้ปิดบริการแล้ว ชาวบ้านบางรายมีปัญหาเรื่องค่ารักษา แม้จะมีโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ชาวบ้านรายที่ยากจนมากๆ ก็ลำบากที่จะหาเงินจำนวนนี้มาจ่ายค่ารักษา นอกจากนี้ บางรายไม่พอใจกับการให้บริการ บางคราวชาวบ้านที่พอมีเงินสะสม จำต้องยอมไปใช้บริการคลินิกเอกชน ซึ่งเสียค่ารักษาพยาบาลไม่ต่ำกว่า 200-300 บาท เมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อมได้รับรู้ปัญหาเหล่านี้ จึงเกิดแนวความคิดการจัดบริการรักษาพยาบาลหลังเวลาราชการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ข้อมูลพื้นฐาน :
ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: สันทราย
จังหวัด: เชียงใหม่

ประชากร: 10,561 คน

พื้นที่: 32 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต.หนองจ่อม ได้จัดโครงการสาธารณสุขนอกเวลา โดยจัดสรรงบประมาณจ้างแพทย์และพยาบาลจากโรงพยาบาลของรัฐในจังหวัดเชียงใหม่ มาให้บริการรักษาพยาบาลแก่ชาวบ้านในช่วงหลังเวลาราชการ

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. ใช้ห้องสวนโยธาในอบต. ขนาด 4x4 เมตร มาปรับปรุงเป็นห้องทำการสาธารณสุขนอกเวลา
2. จัดหน่วยแพทย์และพยาบาลมาให้การรักษายาบาลที่อบต. ในวันจันทร์, พุธ, ศุกร์ เวลา 16.30-20.30 น. (ช่วงเริ่มโครงการเปิดบริการทุกวัน แต่เนื่องจากเจ้าหน้าที่อบต.มีภารกิจค่อนข้างมาก ต่อมาจึงลดวันให้บริการเหลือ 3 วัน/ สัปดาห์)
3. เจ้าหน้าที่อบต.ซึ่งเคยเป็นพยาบาลวิชาชีพจัดฝึกอบรมด้านการพยาบาลเบื้องต้นให้แก่เจ้าหน้าที่อบต.ผู้ทำหน้าที่ผู้ช่วยพยาบาลเสริมในโครงการ
4. ประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสาย และให้เจ้าหน้าที่อบต.เป็นสื่อกลางแจ้งต่อประชาชนที่มาติดต่อราชการกับอบต. เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่มาเข้ารับบริการตรวจรักษาได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ

การระดมทรัพยากร

งบประมาณ

อบต.หนองจ่อมจัดสรรงบประมาณสนับสนุน จำนวน 312,800 บาท/ ปี แบ่งเป็น

- ค่าตอบแทนสำหรับแพทย์จากโรงพยาบาลของรัฐ จำนวน 600 บาท/คน/ครั้ง (ครั้งละ 4 ชั่วโมง) รวมเป็นเงิน 86,400 บาท/ ปี

- เครื่องมือ/ อุปกรณ์**
- ค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่อบต. ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยงานด้านเอกสารของงานสาธารณสุขนอกเวลาและช่วยงานพยาบาลเบื้องต้น 100 บาท/คน/ครั้ง (ครั้งละ 4 ชั่วโมง) จำนวน 2 คน รวมเป็นเงิน 86,400 บาท/ปี
 - ค่ายาและอุปกรณ์ทางการแพทย์เบื้องต้น จำนวน 140,000 บาท
- บุคลากร**
- 1. เครื่องมือแพทย์ จำนวน 1 ชุด
 - 2. ยารักษาโรค
 - 1. แพทย์จำนวน 1 คน/ ครั้ง จากโรงพยาบาลมหาราชและโรงพยาบาลนครพิงค์ ทำหน้าที่ตรวจรักษาผู้ป่วยในตำบลนอกเวลาราชการ โดยแพทย์ระหว่างโรงพยาบาลทั้งสองแห่งจัดตารางสลับกันมาทำหน้าที่
 - 2. เจ้าหน้าที่อบต. จำนวน 2 คน (เจ้าหน้าที่คนหนึ่งเคยเป็นพยาบาลวิชาชีพ) ทำหน้าที่ในส่วนงานสารบรรณเป็นหลัก และผู้ช่วยพยาบาลเบื้องต้น เช่น วัตถุอันตรายร่างกาย ตรวจวัดความดัน เป็นต้น

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
มีนาคม 2545	หลังได้รับทราบปัญหาด้านการสาธารณสุขจากชาวบ้าน คณะผู้บริหารอบต. จึงมีการประชุมเพื่อประมวลปัญหาและปรึกษาหาแนวทางแก้ไข	นายก อบต./ คณะผู้บริหาร อบต.
พฤษภาคม 2545	บรรจุโครงการลงในแผนงานอบต. และอบต. จัดสรรงบประมาณ โดยแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรกงบประมาณจำนวน 312,800 บาท เป็นค่าตอบแทนสำหรับแพทย์และเจ้าหน้าที่อบต. ผู้ทำหน้าที่ช่วยด้านงานสารบัญและผู้ช่วยพยาบาลเบื้องต้น และส่วนที่ 2 งบประมาณจำนวน 140,000 บาท สำหรับค่ายาและอุปกรณ์ทางการแพทย์	อบต.
มิถุนายน 2545	สำรวจเก็บข้อมูลเกี่ยวกับอัตราผู้ป่วยในชุมชน สถานการณ์โดยรวม สภาวะโรคระบาด โดยขอความร่วมมือด้านข้อมูลผู้ป่วยจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอและจัดทำแบบสอบถามประชาชนในชุมชน	อบต./ สำนักงานสาธารณสุข อำเภอ
กรกฎาคม 2545	เตรียมสถานที่สำหรับการให้บริการสาธารณสุขนอกเวลา โดยปรับปรุงห้องส่วนโยธา ขนาด 4x8 เมตรในอบต. เป็นที่ดำเนินการ เนื่องจากเป็นห้องที่มีขนาดกว้างที่สุดในอบต. และสะดวกสำหรับชาวบ้านต่อการเดินทางมาติดต่อขอรับบริการ แล้วอบต. จัดให้ส่วนโยธาย้ายไปใช้ห้องอื่น (ขนาด 4x4 เมตร) แทน	อบต.
ตุลาคม 2545	ติดต่อประสานงานกับโรงพยาบาลรัฐในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ โรงพยาบาลมหาราช และโรงพยาบาลนครพิงค์ เพื่อให้ส่งแพทย์มาทำการตรวจรักษาประชาชนในตำบลหนองจ่อมแห่งละ 1 คน/ การตรวจ 1 ครั้ง โดยทางโรงพยาบาลทั้งสองแห่งตกลงในเรื่องการจัดตารางเวรสลับกันมาทำหน้าที่เอง และอบต. ดำเนินการขออนุญาตชั่วคราวในการจัดการด้านสาธารณสุขสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด	อบต. / โรงพยาบาลมหาราช / โรงพยาบาลนครพิงค์
ตุลาคม 2545	เจ้าหน้าที่อบต. ท่านหนึ่งซึ่งจบพยาบาลวิชาชีพ รับหน้าที่เป็นผู้ช่วยพยาบาล และคัดเลือกเจ้าหน้าที่อบต. อีก 1 คน ปฏิบัติงานในส่วนงานสารบรรณเป็นหลัก และเป็นผู้ช่วยพยาบาลเบื้องต้นด้วย เช่น วัตถุอันตรายร่างกาย ตรวจวัดความดัน โดยเจ้าหน้าที่อบต. ที่ผ่านการเป็นพยาบาลวิชาชีพมาแล้วนั้นเป็นผู้ฝึกอบรมการพยาบาลเบื้องต้นให้ก่อน	เจ้าหน้าที่อบต.

วันเดือนปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
พฤศจิกายน 2545	ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบรายละเอียดการให้บริการรักษาพยาบาลของโครงการผ่านเสียงตามสายของแต่ละหมู่บ้าน และมอบหมายให้เจ้าหน้าที่อบต.แจ้งต่อประชาชนที่มาติดต่อราชการกับอบต.อีกทางหนึ่ง	ผู้ใหญ่บ้าน / เจ้าหน้าที่อบต.
16 ธันวาคม 2545	เริ่มเปิดให้บริการรักษาพยาบาล ทุกวัน ในเวลา 16.30-20.30 น. (แต่ในช่วงหลังดำเนินการระยะหนึ่ง เปิดให้บริการในวันจันทร์, พุธ, ศุกร์ เนื่องจากมีภารกิจอื่นต้องรับผิดชอบมากขึ้น)	แพทย์ / เจ้าหน้าที่อบต.
ทุก 6 เดือน	ติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชน	คณะกรรมการบริหารอบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --	-- บทบาทความร่วมมือ --
โรงพยาบาลรัฐในจังหวัด	สนับสนุนในการจัดแพทย์มาตรวจรักษาประชาชนในพื้นที่นอกเวลา
- โรงพยาบาลมหาราช	ราชการ
- โรงพยาบาลนครพิงค์	
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ	ให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ป่วยในตำบล และโรคระบาดในตำบล

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนไม่สะดวกต่อการมาใช้บริการของสถานอนามัย เนื่องจากตรงกับเวลาทำงานของเขา บางรายต้องไปใช้บริการของคลินิกทำให้เสียค่าใช้จ่ายแพงกว่าปกติ บางรายยากจนมากไม่มีแม้แต่เงินค่ารักษาตามโครงการ 30 บาท
2. ประชาชนไม่สนใจต่อสุขภาพของตนเอง ใช้วิธีแก้ปัญหาโดยการไม่เข้ารับการตรวจรักษาสุขภาพ

หลังการดำเนินการ

1. ประชาชนสามารถมารับบริการนอกเวลาราชการ หรือหลังจากทำงานหรือภารกิจเสร็จสิ้นได้ มีความสะดวกมากขึ้น โดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ยกเว้นกรณีที่มีการส่งเข้าไปรักษาต่อในโรงพยาบาลจังหวัด ประชาชนต้องออกค่าใช้จ่ายในส่วนนั้นเอง
2. ประชาชนพอใจในการให้บริการด้านสาธารณสุขในโครงการมาก มีความเอาใจใส่ในสุขภาพของตนเองมากขึ้น มีจำนวนประชาชนมาเข้ารับบริการตรวจรักษากับโครงการเรื่อยๆ ประมาณ 60 คน/วัน

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
อบต.ไม่ได้รับการถ่ายโอนด้านการสาธารณสุขจากทางราชการ และไม่มีอำนาจดำเนินการด้าน	กำลังพยายามดำเนินการร้องขอให้ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุขอย่างถูกต้อง และให้การ

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
ให้การรักษายาบาลประชาชนชนโดยตรง ทำให้การดำเนินโครงการเป็นการไปทับซ้อนกับการให้บริการของสถานีนามัยได้	รับรองตามกฎหมาย

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. งบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ
2. การเลือกสถานที่สำหรับจัดตั้งสาธารณสุขนอกเวลา ควรตั้งอยู่ในที่ๆ สะดวกต่อการเดินทางมารับบริการของประชาชนโดยส่วนใหญ่
3. การประสานงานอย่างตั้งใจของทุกฝ่าย รวมทั้งการให้การสนับสนุนเอาใจใส่ของผู้บริหาร อบต.

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายอนันต์ คำชัยวงศ์
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม
ที่อยู่ : 179 หมู่ที่ 9 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ : (053) 847-380, (053) 396-404, (07) 811-8798

ชื่อ-นามสกุล : นายชัชวาล เล็กธำรง
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม
ที่อยู่ : 179 หมู่ที่ 9 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ : (053) 847-380

ชื่อ-นามสกุล : นางนภัสสมนธ์ อินมวง
ตำแหน่ง : เจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุข
หน่วยงาน : ห้องสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลหนองจ่อม
ที่อยู่ : 179 หมู่ที่ 9 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
โทรศัพท์ : (053) 847-380 ต่อ 103

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	179 หมู่ที่ 9 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50210
ขนาดพื้นที่	12.11 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	8,053,480.18 บาท (ปีงบประมาณ 2545)
งบประมาณรายได้	8,215,902.62 บาท (ปีงบประมาณ 2545)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	28 คน ทั้งหมด 14 คน พนักงานท้องถิ่น 14 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	10,561 คน
จำนวนครัวเรือน	4,041 ครัวเรือน
จำนวนประชากรแฝง	3,500 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	48,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลเป็นที่ราบลุ่ม อยู่ในเขต ชลประทานที่เหมาะสมต่อการเกษตร ประชากรในพื้นที่มี การประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นทุ่งนา และสวน ผลไม้ ที่อยู่อาศัยของประชาชนในตำบลเป็นลักษณะ ของบ้านจัดสรรและบ้านเรือนแบบดั้งเดิม